

نقش شکایت حرفه ای در کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت

یوسف نصرافصفهانی، کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه پیام نور بهشهر مازندران،

مازندران

yosefnasresfahani52@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش شکایت حرفه ای در کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت انجام شده است. برای دستیابی به الگوی پژوهش از روش ترکیب موضوعی مرور نظام مند ادبیات استفاده شده است. برای گردآوری داده ها، از اسناد، مقالات، متون و گزارشات در چارچوب تعیین شده و به روش نمونه گیری هدفمند استفاده شده است. داده های حاصل از مرور ادبیات طی سه مرحله (باز، محوری و انتخابی) کدگذاری شده است. نتایج تحلیل ها چهار کد انتخابی اصلی را آشکار ساخت: ۱) توانمندسازی حرفه ای و شناختی حسابداران (شامل دانش تخصصی، صفات اخلاقی و مدیریت موانع روانشناختی مانند خودفرسودگی)، ۲) تقویت محیط نظارتی و نهادینه سازی کنترل ها (شامل فرهنگ سازمانی حمایتگر، نظام پاداش دهی مبتنی بر رفتار شک گرایانه و حاکمیت شرکتی)، ۳) فرآیند اجرایی کشف و ارزیابی (شامل استفاده از تکنیک های نوین داده کاوی و فرآیندهای دقیق قضاوت)، ۴) پیامدهای استراتژیک (کاهش نرخ تقلب و افزایش قابلیت اتکای گزارش ها در مراجع قضایی). یافته ها نشان داد که شکایت حرفه ای به عنوان یک متغیر میانجی حیاتی، ارتباط مستقیمی با کیفیت گزارشگری مالی و موفقیت در دفاع از نظرات کارشناسی دارد.

کلیدواژه ها: شکایت حرفه ای، حسابداری قضایی، ارزیابی خسارت، تخلفات مالی، اعتبار گزارشگری مالی.

مقدمه

در دنیای پیچیده و رقابتی کسب و کارهای مدرن، حوادث غیرمترقبه نظیر آتش سوزی، بلایای طبیعی یا اختلالات زنجیره تامین می توانند منجر به وقفه های جدی در فعالیت های اقتصادی و از دست رفتن سودهای بالقوه شوند. در چنین شرایطی، مکانیزم های بیمه ای و حقوقی به عنوان ابزارهایی برای جبران خسارات طراحی شده اند تا تعادل مالی قربانیان را بازگردانند (هاری و کینریج^۱، ۲۰۲۲). با اینحال، فرآیند محاسبه و ارزیابی سود از دست رفته همواره یکی از چالش برانگیزترین مباحث در حسابداری و حقوق تجارت بوده است، زیرا ماهیت پیش بینانه و فرضی این محاسبات، آنها را مستعد ابهام و تفسیرپذیری بالا قرار میدهد (الغنیمی^۲، ۲۰۲۳). صاحبان شرکت های خصوصی، به ویژه در ساختارهای مالکیت خانوادگی یا کوچک، اغلب انگیزه های شدیدی برای متورم جلوه دادن حجم زیان ها دارند تا غرامت های بیشتری دریافت کنند، انگیزه ای که ریشه در تفاوت منافع میان مدعی (صاحب کسب و کار) و پرداخت کننده غرامت (شرکت بیمه یا طرف مقابل دعوا) دارد (کرناچر و رایلی^۳، ۲۰۱۹).

این شکاف میان ادعاهای ارائه شده و واقعیت های مالی نیازمند حضور متخصصانی است که نه تنها بر استانداردهای حسابداری مسلط باشند، بلکه دیدگاهی انتقادی و بدبینانه نسبت به شواهد اولیه داشته باشند. در این میان، مفهوم شکاکیت حرفه ای^۴ به عنوان یک اصل بنیادین در استانداردهای حسابرسی و ارزش گذاری، نقش کلیدی ایفا می کند (الرقاد^۵ و همکاران، ۲۰۲۵). شکاکیت حرفه ای به

معنای داشتن ذهنی جویا، ارزیابی انتقادی شواهد حسابرسی و هوشیاری مداوم در برابر امکان وجود تحریف ناشی از تقلب یا خطا است (رامادان^۶ و همکاران، ۲۰۲۵). اما سوال اساسی اینجاست که آیا صرف وجود دانش فنی و تسلط بر روش های محاسباتی برای جلوگیری از اغراق کافی است؟ یا اینکه عواملی فراتر از دانش فنی، مانند ویژگی های شخصیتی حسابداری، فرهنگ سازمانی و فشارهای محیطی نیز تعیین کننده میزان اعمال این شکاکیت هستند؟

ادبیات موجود در حوزه حسابداری قضایی و ارزش گذاری، اگرچه به اهمیت شکاکیت اشاره کرده است، اما اغلب آن را به عنوان یک متغیر ثابت و مستقل در نظر گرفته اند که به سادگی قابل اندازه گیری و کنترل نیست. بسیاری از پژوهش های پیشین بر جنبه های فنی محاسبه خسارت تمرکز داشته اند (کوپر و کاوادا^۷، ۲۰۲۲) و کمتر به بررسی تعاملات پیچیده میان عوامل انسانی، محیط نهادی و فرآیند قضاوت حرفه ای پرداخته اند. درحالیکه در عمل، مشاهده می شود که حتی کارشناسان باتجربه نیز ممکن است تحت تاثیر سوگیری های شناختی مانند اعتماد به نفس بیش از حد یا خستگی تصمیم گیری، از سطح مطلوب شکاکیت پایین بیایند. از سوی دیگر، فشارهای زمانی و عدم حمایت مدیریتی از رویکردهای سختگیرانه، می تواند منجر به پذیرش بدون نقد ادعاها شود که این امر اعتبار گزارش های کارشناسی را در مراجع قضایی خدشه دار می سازد (خیرالنسا^۸ و همکاران، ۲۰۲۵).

با توجه به افزایش روزافزون دعوای تجاری و پیچیدگی فزاینده مدل های مالی مورد استفاده در ارزیابی خسارات،

⁵ Al-Raggad

⁶ Ramadhan

⁷ Cooper & Kawada

⁸ Khairunnisa

¹ Harry & Kinrich

² Al Ghunaimi

³ Kranacher & Riley

⁴ Professional Skepticism

ضرورت بازتعریف جایگاه شکایت حرفه ای بیش از پیش احساس می شود. شکایت نباید صرفاً یک مرحله گذرا در فرآیند حسابرسی باشد، بلکه باید به عنوان یک پارادایم حاکم بر تمام مراحل ارزیابی خسارت، از جمع آوری داده ها تا توجیه نهایی اعداد در دادگاه، نهادینه گردد. فقدان یک چارچوب جامع که نشان دهد چگونه می توان شکایت را از یک نگرش ذهنی به یک رفتار عملیاتی و قابل پایش تبدیل کرد، خلأ مهمی در ادبیات تخصصی ایجاد کرده است. این خلأ باعث شده است که در بسیاری از پرونده های داور و قضایی، گزارش های ارزیابی خسارت بیشتر شبیه به استدلال های حقوقی طرفین دعوا باشند تا نتایج یک تحلیل بی طرفانه و علمی. براین اساس، پژوهش حاضر با هدف پر کردن این شکاف تحقیقاتی و واکاوی دقیق نقش شکایت حرفه ای در دو خروجی حیاتی کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت تدوین شده است.

مرور مطالعات

اصلانی و بولو (۱۴۰۴) طی پژوهشی به تدوین چارچوب قضاوت حرفه ای در راستای پیاده سازی استاندارد ارزش منصفانه پرداختند. تدوین چارچوب قضاوت حرفه ای در به کارگیری استاندارد حسابداری ۴۲ ایران (اندازه گیری ارزش منصفانه)، یافته این پژوهش است. «شناسایی حوزه قضاوت»، «ارزیابی رهنمودهای حسابداری و حسابرسی»، «جمع آوری اطلاعات، تجزیه و تحلیل آن»، «نتیجه گیری و انجام قضاوت» و «مستندسازی آن»، بخش های اصلی چارچوب قضاوت حرفه ای را شامل می شود. در نتیجه، قضاوت حرفه ای یک مهارت اساسی برای تهیه کنندگان حسابرسان و تنظیم کنندگان صورت های مالی است؛ به ویژه تحت یک سیستم حسابداری مبتنی بر اصول. قضاوت کردن

دشوار است و لزوماً یک پاسخ برای آن وجود ندارد. از طرف دیگر، اندازه گیری ارزش منصفانه همواره با قضاوت همراه است و این پتانسیل را دارد که سوگیری را در صورت های مالی وارد کند؛ بنابراین براساس این پژوهش پیشنهاد می شود که به منظور افزایش کیفیت گزارشگری مالی، در تهیه اطلاعات مالی چارچوب قضاوت، یعنی شناسایی حوزه، ارزیابی رهنمودهای حسابداری و حسابرسی، جمع آوری اطلاعات، انجام قضاوت و مستندسازی صورت پذیرد. به عبارت دیگر، اعتبار و سودمندی گزارشگری مالی به قضاوت های درست بستگی دارد؛ به ویژه با پیچیده تر شدن معاملات تجاری. همچنین مهم است که بتوان قضاوت ها را در زمان صدور گزارش و در پرتو واقعیات و شرایط موجود که معقول هستند، ثابت کرد. تهیه کنندگان و حسابرسان نیز پیشنهاد کرده اند که این امر می تواند تا حدی از چالش های نظارتی بعدی با بهره گیری از آینده نگری محافظت کند. خبرگان معتقدند که یک چارچوب قضاوت حرفه ای، کیفیت و یکپارچگی قضاوت های انجام شده را بهبود می دهد و در نتیجه، اعتماد به عملکرد استانداردهای حسابداری مبتنی بر اصول را تقویت می کند.

شمس (۱۴۰۱) در پژوهش خود نقش شک سازمانی را در رابطه ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه ای حسابرسان مورد بررسی قرار داده است. نتایج نشان داد بین ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه ای، رابطه وجود دارد. همچنین، باتوجه به اینکه ضریب این متغیر ۰/۲۶۹ برآورد شده که مقداری مثبت است، نتیجه میشود که با تقویت ریسک کشف تقلب، شک و تردید حرفه ای افزایش میابد. همچنین مشخص شد شک سازمانی رابطه ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه ای را تعدیل

میکند؛ که باتوجه به اینکه مقدار بتا برابر ۰/۶۲۵ به دست آمده است و علامت آن مثبت است، می توان نتیجه گرفت که باتقویت شک سازمانی، رابطه ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه ای در مؤسسات حسابرسی، تقویت میشود.

سنگال^۹ و همکاران (۲۰۲۶) به بررسی نقش دانش حسابداران از حسابداری کیفی، سیاست های حاکمیت شرکتی و آموزش آگاهی از تقلب در پیشگیری از تقلب در شرکت های هند پرداختند. به بیان این پژوهش، تقلب شرکتی همچنان مشکلی پایدار است که نیاز به بهبود کنترل های داخلی و حاکمیت شرکتی را برجسته می کند. پژوهش های مربوط به حاکمیت شرکتی (CG^{۱۰}) و حسابداری کیفی (FA^{۱۱}) عمدتاً به صورت مطالعات جداگانه انجام شده اند. تلاش اندکی برای بررسی این موضوع صورت گرفته است که چگونه دانش حسابداران و آموزش های تخصصی آن ها در زمینه آگاهی از تقلب برای رهبران شرکشان بر پیشگیری از تقلب (FP^{۱۲}) تأثیر می گذارد. این مطالعه با انجام نظرسنجی از ۱۵۰ حسابدار در هند از آوریل ۲۰۲۳ تا مه ۲۰۲۴، داده های خود را جمع آوری کرد. نتایج بر اساس آزمون کای-دو و رگرسیون لجستیک دودویی تحلیل شدند. این پژوهش بررسی کرد که چگونه شرکت های هند، درک سیاست های حاکمیت شرکتی و استفاده از حسابداری کیفی برای مدیران ارشد (KMP^{۱۳}) و هیئت مدیره را ادغام کرده اند و اینکه این عوامل چگونه بر پیشگیری از تقلب تأثیر می گذارند. یافته ها نشان می دهند که درک

حاکمیت شرکتی، استفاده از حسابداری کیفی و داشتن آموزش های خاص درباره آگاهی از تقلب برای مدیران ارشد و اعضای هیئت مدیره، همه عوامل مهمی در کاهش وقوع تقلب هستند. علاوه بر این، آموزش عمومی کارکنان هیچ تأثیری بر پیشگیری از تقلب ندارد. نظریه های نمایندگی، ذینفعان و مثلث تقلب ترکیب شدند تا مدلی ایجاد شود که راهنمایی هایی برای سازمان ها و ناظران ارائه دهد تا حسابداری کیفی را نهادینه کنند و شفافیت در حاکمیت را بهبود بخشند.

اوزیلی^{۱۴} (۲۰۲۵) مقاله ای با هدف با هدف بررسی تحقیقات حسابداری قانونی (FAR) مرتبط در سراسر جهان و ارائه راهکارهایی برای تحقیقات آینده در حسابداری قانونی ارائه نموده است. این مطالعه، پژوهش های مرتبط با حسابداری کیفی را در سراسر جهان با استفاده از روش مرور نظام مند و موضوعی ادبیات بررسی کرد. نتایج نشان داد که مضامین اصلی موجود در ادبیات این حوزه شامل انگیزه های تقلب، پیامدهای تقلب، کشف تقلب با استفاده از تکنیک های حسابداری کیفی، نظریه های حسابداری کیفی، مهارت های حسابداری کیفی، آموزش حسابداری کیفی و مشاغل حسابداری کیفی هستند. پژوهش های حسابداری کیفی نسبت به پژوهش های سایر تخصص های حسابداری حجم کمتری دارند. پژوهش های حسابداری کیفی در ایالات متحده و کانادا توسعه خوبی یافته اند، در حالی که مطالعات کمی در این زمینه در اروپا، اقیانوسیه و آسیا انجام شده است. با این حال، علاقه بالایی به پژوهش های حسابداری کیفی در

¹² preventing fraud

¹³ Key Managerial Personnel

¹⁴ Ozili

⁹ Sangale

¹⁰ corporate governance

¹¹ forensic accounting

کشورهای آفریقایی وجود دارد که دلیل آن شیوع بالای فساد و ضرورت مبارزه با تقلب از طریق روش های حسابداری کیفری است. علاقه جهانی به اطلاعات مربوط به «پژوهش های حسابداری کیفری» نسبت به علاقه جهانی به سایر موضوعات حسابداری کیفری کمتر است. این مطالعه همچنین جهت گیری هایی برای پژوهش های آینده پیشنهاد می کند. پیامد یافت های این مرور این است که پژوهش های حسابداری کیفری در برخی مناطق نسبت به دیگر مناطق توسعه بیشتری داشته اند. این امر نشان دهنده توسعه ناهمگون پژوهش های حسابداری کیفری در مناطق مختلف است. بنابراین، باید از محققان علوم حسابداری تشویق شود تا در زمینه حسابداری کیفری پژوهش انجام دهند تا تعداد پژوهش های این حوزه در همه مناطق افزایش یابد. علاوه بر افزایش کمی پژوهش های حسابداری کیفری، نیاز به اطلاع رسانی گسترده تر خروجی های این پژوهش ها به مخاطبان جهانی نیز احساس می شود تا خروجی های پژوهشی به دست افراد بیشتری رسیده و علاقه آن ها به حسابداری کیفری افزایش یابد. علاوه بر این، لازم است از سیاست هایی برای ترویج حسابداری کیفری در کشورهای آفریقایی که به دلیل شیوع فساد در منطقه، علاقه بالایی به این حوزه دارند، استفاده شود. در نهایت، هنوز مشخص نیست که آیا حسابداری کیفری به یک تخصص حسابداری محبوب مانند «حسابداری مالی» و «حسابداری مدیریت» تبدیل خواهد شد یا اینکه به یک تخصص کوچک و انزواطلبانه صرفاً برای لذت بازرسین کیفری محدود می ماند.

برازل^{۱۵} و همکاران (۲۰۲۵) در پاسخ به این سوال که چه کسی سطوح مناسبی از شک گرای حرفه ای را پاداش می دهد؟ بیان می کنند استانداردهای فنی و اخلاقی حرفه حسابرسی، کاربرد شک گرای حرفه ای را در سراسر فرآیند حسابرسی صورت های مالی الزامی می کند، زیرا شک گرای حسابداران برای کشف تقلب در صورت های مالی و محافظت از عموم سرمایه گذاران ضروری است. با این حال، پژوهش های اخیر نشان می دهد که سرپرستان حسابرسی اغلب کارکنان خود را به خاطر اعمال شک گرای تنبیه می کنند و این امر حسابداران را با یک تعارض اخلاقی مواجه می سازد: اقدام بر اساس منافع شخصی یا عمل به شیوه ای که کیفیت حسابرسی را بهبود بخشد و از عموم مردم محافظت کند. این پژوهش همچنین نشان می دهد که سرپرستانی که رفتار شک گرایانه مناسب را، صرف نظر از نتیجه نهایی، پاداش می دهند، به نظر می رسد کارکنانی را پرورش می دهند که احتمال بیشتری دارد علائم هشداردهنده تقلب را تشخیص داده و به مافوق خود گزارش کنند. با تکیه بر این پژوهش ها، از یک نظرسنجی مبتنی بر مورد استفاده شد تا ویژگی های سرپرستان حسابرسی (حسابداران ارشد و مدیران) شناسایی شوند که حتی اگر در نهایت باعث عدم شناسایی اشتباهات حسابداری نشود، تمایل بیشتری به پاداش دادن به شک گرای مناسب دارند. یافته ها نشان دادند که شک گرای ذاتی، به ویژه تعلیق قضاوت شخصی، به طور مثبت ارزیابی های مربوط به شک گرای حرفه ای را در محیط مطالعه هدایت می کند. همچنین مشاهده شد که وقتی سرپرستان معتقدند که شریک حسابرسی آن ها نسبت به

مسئولیت مدنی محاسبه نمایند. مرور پرونده ها نشان می دهد که چگونه و کلا و حسابداران باید به صورت نزدیک با یکدیگر همکاری کنند تا اطمینان حاصل شود که روش های محاسباتی آن ها با انتظارات دادگاه ها که در دکرین حقوقی تعیین شده و نیز با استانداردهای حرفه ای نهادهای گواهی دهنده همخوانی دارد.

شیروژان و فخاری^{۱۷} (۲۰۲۴) پژوهشی با عنوان "روشن کردن معمای تصمیم گیری: عوامل مؤثر بر شک گرای حرفه ای، فرسودگی خود و بیش اطمینان در کیفیت قضاوت حسابداران مستقل" ارائه نمودند. مطالعه تأیید می کند که شک گرای حرفه ای تأثیر مثبت و معناداری بر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری در میان حسابداران مستقل دارد. بنابراین، سطح بالای شک گرای ذاتی می تواند کیفیت قضاوت و تصمیم گیری را بهبود بخشد. علاوه بر این، اکثریت حسابداران دچار فرسودگی خود می شوند و به دلیل دانش گسترده، تجربه و کارآمدی شخصی، دچار سوگیری بیش اطمینان هستند. فرسودگی خود و بیش اطمینان نقش های منفی تعدیل کننده ای ایفا کرده و اثر شک گرای حرفه ای بر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری را تضعیف می کنند.

ساری و اندریان^{۱۸} (۲۰۲۳) تأثیر شک گرای حرفه ای، تجربیات حسابرس و شایستگی بر کشف تقلب را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری این پژوهش شامل حسابدارانی است که در شرکت های حسابرسی عمومی (KAP) در منطقه مرکزی و جنوبی جاکارتا فعالیت دارند. نتایج این مقاله نشان داد که شک گرای حرفه ای و شایستگی حسابرس تأثیر مثبت و معناداری بر کشف تقلب

شک گرای نگاهی مثبت خواهد داشت، با «پرداخت پیش دستانه» (پاداش دادن به زیردستان)، به کارکنان خود که درگیر شک گرای هستند پاداش می دهند. یافته ها ویژگی هایی را شناسایی کردند که شرکت های حسابرسی ممکن است بخواهند در میان حسابدارانی که به سطوح نظارتی ارتقا می یابند، توسعه داده و تقویت کنند.

ورت^{۱۶} (۲۰۲۵) حسابداری کیفری و ارزش گذاری در دعاوی را بررسی نمودند. این مقاله ابزارهای حسابداری کیفری و ارزش گذاری موجود برای وکلای دادگستری را در دعاوی تجاری و شرکتی، همچنین در امور خانواده توصیف می کند. علاوه بر این، فرآیند صدور پروانه و استانداردهای حاکم بر حسابداران کیفری را تشریح کرده و نشان می دهد که چگونه روش های به کار رفته در این حرفه می توانند به وکلای دادگستری در زمینه های مختلفی کمک کنند. موارد که در آن ها دادگاه ها استفاده از شهادت متخصصان حسابدار کیفری را پذیرفته یا محدود کرده اند، مورد بررسی قرار گرفته و اصول کلی برای بهره گیری از تخصص حسابداری کیفری در دعاوی تدوین شده است. کاربردهای حسابداری کیفری در دعاوی در اقدامات ارزیابی، پرونده های طلاق، اقدامات و تحقیقات مربوط به تقلب و تخلفات امانی، و برآورد خسارات اقتصادی نشان داده شده است. این مقاله نشان می دهد که متخصصان دارای مدارک معتبر در حوزه حسابداری کیفری و ارزش گذاری می توانند به وکلای دادگستری ابزاری را ارائه دهند تا به حل و فصل پرونده های خانواده، اقدامات ارزیابی و سایر دعاوی شرکتی کمک کنند و همچنین خسارات اقتصادی را در پرونده های حقوق قراردادها و

¹⁸ Sari & Andrian

¹⁶ Verret
¹⁷ Shirowzhan & Fakhari

دارند. در مقابل، تجربه حسابرس هیچ تأثیری بر کشف تقلب ندارد.

دوی^{۱۹} و همکاران (۲۰۲۳) شک‌گرایی حرفه‌ای و خودکارآمدی در کشف تقلب در صورت‌های مالی را بررسی نمودند. یافته‌های مطالعه نشان‌دهنده رابطه معناداری بین شک‌گرایی حرفه‌ای، خودکارآمدی و توانایی در شناسایی تقلب در صورت‌های مالی است. به طور مشخص، شک‌گرایی حرفه‌ای و خودکارآمدی تأثیر مثبت و معناداری بر شناسایی تقلب در صورت‌های مالی دارند. این یافته‌ها می‌توانند سهم قابل توجهی در توانایی عملگران حرفه‌ای و دانشگاهیان برای شناسایی موقعیت‌های مربوط به صورت‌های مالی جعلی داشته باشند.

وروی و اسار^{۲۰} (۲۰۲۲) اثر مشترک ایده‌آلیسم اخلاقی و شک‌گرایی ذاتی بر کشف تقلب توسط حسابداران را مورد بررسی قرار دادند. اگرچه ناظران، لغزش‌های اخلاقی را به عنوان عامل کلیدی در ناتوانی حسابداران برای کشف گزارشگری مالی متقلبانه مشتریان (تقلب) شناسایی کرده‌اند، اما پژوهش‌هایی که از نظریه اخلاق برای بررسی کشف تقلب توسط حسابداران استفاده می‌کنند، محدود است. نتایج نشان می‌دهد که رابطه مثبت و معناداری بین شک‌گرایی ذاتی و تعداد رویه‌های حسابرسی مؤثر وجود دارد، اما تنها برای حسابدارانی که دارای ایده‌آلیسم اخلاقی بالایی هستند. نتایج، اهمیت اندازه‌گیری و کنترل اثرات این صفات را هنگام ارزیابی عملکرد کشف تقلب برجسته می‌سازد. این مقاله همچنین با نشان دادن اینکه یک نظریه اخلاقی می‌تواند درک و بینش اضافی پیرامون یک پدیده مهم حسابداری ایجاد کند، مشارکتی ارائه می‌دهد.

زاویتسانوس^{۲۱} و همکاران (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان "کشف تحریف مالی: ارزیابی واقع‌گرایانه" ارائه نمودند. در این پژوهش، فرآیند ارزیابی برای وظیفه تشخیص گزارش‌های مالی با ریسک بالای حاوی بودن تحریف مورد بررسی قرار گرفته است. این وظیفه که در ادبیات موضوع اغلب به عنوان «کشف تحریف در گزارش‌های مالی» شناخته می‌شود، شامل مرور گسترده‌ای از ادبیات مرتبط است. نویسندگان یک چارچوب ارزیابی جدید و واقع‌گرایانه را برای این وظیفه پیشنهاد می‌کنند که برخلاف بخش بزرگی از کارهای پیشین: (الف) بر طبقه تحریف و نادر بودن آن تمرکز دارد، (ب) بعد زمان را هنگام تقسیم داده‌ها به بخش‌های آموزش و آزمایش در نظر می‌گیرد و (ج) حقیقت این موضوع را مد نظر قرار می‌دهد که کشف تحریف‌ها ممکن است زمان زیادی طول بکشد. مهم‌تر از همه، نشان داده می‌شود که فرآیند ارزیابی تأثیر قابل توجهی بر عملکرد سیستم دارد و عملکرد مدل‌ها و انواع مختلف ویژگی‌ها در چارچوب واقع‌گرایانه جدید تحلیل شده است.

همشاری^{۲۲} و همکاران (۲۰۲۱) رابطه شک‌گرایی حرفه‌ای را با ریسک‌های حسابرسی و کنترل داخلی، و کشف تقلب و خطاهای اساسی در صورت‌های مالی در اردن مورد بررسی قرار دادند. این مطالعه به دنبال بررسی رابطه بین شک‌گرایی حرفه‌ای حسابرس و کشف تقلب و خطا در صورت‌های مالی است، زیرا رعایت شک‌گرایی حرفه‌ای توسط حسابرس، توانایی او را برای صدور نظر فنی بی‌طرفانه درباره انصاف صورت‌های مالی افزایش می‌دهد. این مطالعه همچنین رابطه شک‌گرایی حرفه‌ای را با

²¹ Zavitsanos

²² Hamshari

¹⁹ Dewi

²⁰ Verwey & Asare

نشان داد که شایستگی، استقلال و فشار زمانی حسابرسی تأثیری بر توانایی کشف تقلب ندارند. در مقابل، تجربه حسابرس و شک گرای حرفه ای تأثیر مثبتی بر کشف تقلب داشته اند. کاربرد شک گرای حرفه ای به عنوان یک متغیر میانجی در تأثیر شایستگی، استقلال، تجربه و فشار زمانی حسابرسی بر کشف تقلب اثبات شد. شایستگی، استقلال و تجربه حسابداران تأثیر مثبتی بر شک گرای حرفه ای داشتند و فشار زمانی حسابرسی تأثیر منفی بر شک گرای حرفه ای داشت. نتایج این مطالعه نشان می دهد که رعایت اهمیت شک گرای حرفه ای می تواند منجر به بهبود کشف تقلب شود.

دی گابریل^{۲۴} و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه ای تلاش کردند تا به این سوال پاسخ دهند که چگونه حسابداران قانونی در حین بررسی ادعاها و کلاهبرداری، ارزش افزوده ایجاد می کنند؟ در این مقاله، پژوهش ها و آرای دادگاه های مرتبط با حرفه حسابداری کیفی جمع بندی شده است. تمرکز اصلی بر چهار حوزه کلیدی است: حسابداری کیفی به عنوان شاهد خبره، ارزش گذاری، خسارات فردی و خسارات تجاری (سود از دست رفته). یافته ها نشان می دهد که پژوهش های انجام شده در این زمینه نسبتاً محدود بوده و بنابراین فرصتی وجود دارد تا جامعه علمی حسابداری کیفی به غنی سازی نظریه پردازی، «تفکر عمیق» و عملیات حرفه ای کمک کند. به دلیل کمبود پژوهش های موجود، بحث ها با نتایج متعدد دادگاهی، به ویژه مواردی که بینشی درباره نحوه ارزیابی قضاوت و هیئت منصفه از نقش حرفه ای حسابداران کیفی ارائه می دهند، تقویت شده است. همچنین فرصت های دیگری از طریق بررسی سیستماتیک

ریسک های حسابرسی، به ویژه ریسک هایی که تحت کنترل مدیریت و مسئولیت آنهاست (ریسک کنترل و ریسک ذاتی) مورد بررسی قرار داد. حسابرس نباید از دریافت شواهد قانع کننده کمتر قانع شود. بدون توجه به صداقت و انصاف مدیریت و مسئولان کنترل مؤسسه، این امر نباید مانع از استفاده حسابرس از شک گرای حرفه ای شود. جهت تقویت اعتماد حسابرس به نتیجه حسابرسی و جلوگیری از عجله در تصمیم گیری درباره صورت های مالی، استانداردهای حسابرسی بین المللی بر ضرورت اعمال شک گرای حرفه ای در تمام مراحل حسابرسی تأکید کرده اند تا کیفیت فرآیند حسابرسی تضمین شده و اعتماد کاربران داخلی و خارجی آن صورت ها جلب گردد. این مطالعه از طریق بررسی و ارزیابی ۱۱۲ پرسشنامه توزیع شده میان دفاتر حسابرسی و شرکت ها توصیه کرد که به رعایت شک گرای حرفه ای، به ویژه زمانی که مدیریت و مسئولان کنترل مؤسسه به استعلامات حسابرس پاسخ نمی دهند، توجه ویژه شود. همچنین مطالعه توصیه کرد که حسابداران تازمانی که شواهد کافی، مناسب و قابل اعتماد کسب نشده باشد، به تصمیم گیری نهایی نپردازند؛ شواهدی که از طریق آنها بتوانند به قانع شدگی لازم برای صدور نظر فنی بی طرف دست یابند.

اگوستینا و روسیدی^{۲۳} (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان " شک گرای حرفه ای حسابداران و کشف تقلب " ارائه نمودند. این مطالعه با هدف بررسی تأثیر شایستگی، استقلال، تجربه و فشار زمانی حسابرسی بر کشف تقلب، با استفاده از نقش میانجی شک گرای حرفه ای در بستر حسابداران داخلی بخش عمومی انجام شده است. نتایج

اطلاعاتی، سطح ریسک حسابرسی و ویژگی های موکل است. ۲) نگرش شک پیش فرض می تواند حسابداران یا شرکت های حسابرسی را متقاعد کند تا از راهبردهایی مانند نظارت بر کار و بازبینی آن؛ اطمینان از حضور حسابداران واجد شرایط و متناسب با موکل در تیم ماموریت؛ اعتبارسنجی شواهد؛ به چالش کشیدن توضیحات موکل؛ پیگیری شواهد متناقض؛ و تعدیل برنامه ها در صورت لزوم استفاده کنند. ۳) راهبردهای انتخابی توسط حسابداران یا شرکت های حسابرسی تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد، از جمله پیچیدگی فرآیند حسابرسی؛ سطح استقلال و عینیت حسابدار؛ و ویژگی های حسابدار، موکل، شواهد و محیط خارجی. ۴) به کارگیری این راهبردها منجر به بهبود کیفیت حسابرسی، افزایش بهره وری، حفاظت و ارتقای شهرت حرفه ای شرکت حسابرسی، و کاهش ریسک های مرتبط با حسابداران و شرکت های حسابرسی شده است.

روش پژوهش

با بررسی ادبیات، درک ما از گستره و عمق کار موجود شناسایی می شود و شکاف هایی را برای کشف و توسعه درمی یابیم. انواع مرور ادبی را بر اساس هدف، به چهار دسته توصیف، آزمون، گسترش و نقد تقسیم بندی نمودند و در مجموع ۱۵ نوع مرور نظام مند ادبیات که از نظر هدف و روش از یکدیگر قابل تمایز بودند، به عنوان زیرمجموعه این چهار دسته جای گرفتند. با استناد به این تقسیم بندی، پس از انجام بررسی های متوالی و نظر مشورتی خبرگان، روش ترکیب موضوعی از زیر مجموعه گسترش، برای تحقیق حاضر مناسب تشخیص داده شد. روش سنتز

و تحلیل آرای دادگاه ها و همچنین پژوهش های آرشیوی و آزمایشگاهی دیده می شود. بسیاری از افراد به دلیل ماهیت منحصر به فرد این رشته وارد حوزه حسابداری کیفی شدند. کسانی که در این حوزه ماندند، به دلیل ابهامات موجود انگیزه داشتند. حسابداران کیفی از هیجان ناشی از عدم قطعیت آینده روز بعد لذت می برند؛ چرا که موفقیت حرفه ای آن ها به خلاقیت و توانایی تبدیل ایده ها، مفاهیم و اندازه گیری های پیچیده به یافته ها، نتیجه گیری ها و نظرات قابل فهم و دفاع پذیر وابسته است. حسابداران کیفی اندازه گیری های مالی و غیرمالی، تحلیل ها و مفاهیم اقتصادی را به شکلی تبدیل می کنند که حتی افرادی با تجربه و دانش کمتر نیز بتوانند آن را درک کنند. همان مهارت هایی که در اجرای حسابداری کیفی استفاده می شوند، می توانند به طور مؤثر در تلاش های پژوهشی نیز به کار گرفته شوند. بینش های حاصل از پژوهش های حسابداری کیفی پایه ای برای فرصت های پژوهشی بیشتر فراهم می کند و نتایج چنین بررسی هایی سطح کیفیت و اعتبار حرفه حسابداران کیفی را ارتقا خواهد داد.

گنجی و اسکندری^{۲۵} (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان "شک گرای حرفه ای: مدلی برای حسابرسی بخش عمومی" بیان می کنند که بر اساس استانداردهای حسابرسی، شک گرای حرفه ای مستلزم داشتن ذهنی جويا و ارزیابی انتقادی شواهد حسابرسی است. شیوه های اعمال شک گرای حرفه ای توسط حسابداران متفاوت است. یافته ها همچنین نشان دادند: ۱) عواملی که منجر به اتخاذ نگرش «شک پیش فرض» نسبت به موکل توسط حسابداران یا شرکت های حسابرسی می شود، شامل عدم تقارن

کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت از چه الگویی پیروی می کند؟

گام دوم: شناسایی و بازایی مطالعات

در این پژوهش، مطالعات تحقیقی و مقالات فلسفی و نظری از پایگاه های گوناگون معتبر به منظور گردآوری مطالعات مختلف مورد جست و جو قرار گرفت؛ تعیین و بازایی مطالعات مرتبط با پژوهش، مستلزم تعیین کلیدواژه های مناسب و جستجو در پایگاه های معتبر است.

جدول ۱. واژه های کلیدی جستجو شده

کلیدواژه های فارسی	کلیدواژه های لاتین
شکاکیت حرفه ای	Professional Skepticism
حسابداری قضایی	Forensic Accounting
ارزیابی خسارت	Damage Assessment
تخلفات مالی	Financial Misconduct
اعتبار گزارشگری مالی	Credibility of Financial Reporting

بخش سوم: تعیین معیارهای ورود و خروج مطالعه (تعیین منابع، اندازه نمونه)

برای انتخاب منابع مناسب، کلیدواژه ها در پایگاه های مذکور، جست و جو شدند؛ اما به این دلیل که اغلب منابع یافت شده نامرتبط با موضوع تحقیق بودند، مطالعات منتخب براساس شاخص سطح ارتباط با متغیرهای پژوهش بررسی شدند و در نتیجه کلیدواژه ها پالایش شدند.

باتوجه به بررسی ادبیات موجود و نظر مشورتی اساتید و خبرگان، کلیدواژه های فارسی برای جستجو در این حوزه تعیین شدند و تعداد ۳۶ مقاله بازایی گردید. در نهایت پس

موضوعی برای بررسی تعداد کمی از مطالعات مورد استفاده قرار می گیرد، بنابراین با توجه به نادیده گرفته شدن موضوع تحقیق در ادبیات موجود، به دلیل نوین بودن آن و همچنین به دلیل اهمیت و کاربرد آن در مباحث شکاکیت حرفه ای، تخلفات مالی و اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت، از روش تحقیق مزبور برای اکتشاف نظریه و مدلی در راستای عنوان تحقیق، استفاده شده است.

در این روش، طبق چارچوبی خاص به کدگذاری خطوط از داده های متنی یا اسناد الکترونیکی آپلود شده یا گزارش های برای ایجاد یک نقشه از تحقیقات موجود، اقدام می شود؛ سپس نتایج در کنار یکدیگر قرار می گیرد تا تصویری از پدیده موردنظر ایجاد شود. فرآیند استخراج و ترکیب داده ها برای سنتز موضوعی از تحلیل مضمون استفاده می کند؛ نتیجه گیری ها و تعمیم ها بر مبنای تم ها و مفاهیم کدگذاری شده صورت می گیرد؛ به این صورت که تم ها از ادبیات استخراج و دسته بندی می شوند و در نهایت موضوعات تحلیلی تولید می شوند و برای پاسخ به سؤال تحقیق مورد استفاده قرار می گیرند. روش ترکیب موضوعی از زیرمجموعه مرور نظام مند ادبیات که در این پژوهش به کار گرفته شده است، در ۷ مرحله انجام خواهد شد که در ادامه به آن پرداخته می شود:

گام اول: تعریف سؤال تحقیق

با توجه به کمبود مطالعه هایی که در آن نقش شکاکیت حرفه ای در تخلفات مالی و اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت بررسی و تبیین کرده باشند، شناخت بهتر و بیشتر این نقش و نحوه ایفای آن اهمیت زیادی دارد و هدف این پژوهش نیز تحقق این شناخت است. بنابراین سوال اصلی پژوهش عبارت است از این که نقش شکاکیت حرفه ای در

تجزیه و تحلیل داده ها، توجیه مناسب نتیجه تحقیق و غیره ارزیابی شده است و تنها ۱۵ مورد از آنها که کیفیت مطلوب داشتند، وارد تحلیل شدند. در این مرحله، برای ارزیابی سطح ارتباط موارد باقی مانده، از چک لیستی برای ارزیابی ارتباط بالا، پایین و متوسط هر یک از مطالعات توسط دو صاحب نظر که به عنوان مرورگر مستقل می باشند، استفاده شده است. هدف از امتیازدهی، افزایش اعتبار مطالعه با ابزار مناسب چک لیست و خروج مطالعات با میزان ارتباط پایین از فرایند ترکیب است. جهت سنجش «میزان توافق» بین دو مرورگر یا رتبه دهنده از آزمون کاپا استفاده می شود. شاخص کاپا، قرارداد بین دو ارزیاب که هر یک موارد مختلف را در طبقات متعدد انحصاری مرتب کرده اند، اندازه گیری می کند.

از بررسی مجدد چکیده، کلیدواژه ها و اهداف مقالات و معرفی تمامی آنها و در نظر گرفتن معیار خروجی از منظر "محتوای نامرتب"، نهایتاً ۱۵ مقاله از پایگاه های مذکور وارد مرحله تجزیه و تحلیل گردید.

گام چهارم: استخراج یافته ها و ارزیابی ارتباط هر یک از مطالعات

در مطالعات مروری نظام مند، جست و جوی منابع منجر به پیدا کردن بسیاری از مطالعات مرتبط خواهند شد، بدیهی است که کلیه این مطالعات از کیفیت کافی برخوردار نیستند؛ بنابراین از تعداد کل مطالعات که شامل ۳۶ مقاله می شد، پس از مرور دوباره مطالعات و استخراج نتایج، با ابزار مناسب و از نظر معیارهای تعریف شده از جمله تناسب طرح تحقیق با هدف تحقیق، روش گردآوری و نحوه

کاپا توسط کوهن در سال ۱۹۶۰ پیشنهاد شد و مطابق معادله زیر محاسبه می شود:

$$\text{کاپا} = \frac{(\text{درصد توافق مورد انتظار از پدیده شانس بطور صرف} - \text{درصد توافق})}{100 - \text{درصد توافق مورد انتظار از پدیده شانس بطور صرف}}$$

تاکید این پژوهش بر روی روش فراترکیب و استفاده از آن به منظور ترکیب مطالعات مورد بررسی برای افزایش دانش و بینش محقق است. فراترکیب مطالعات کیفی، یکی کردن گروهی از مطالعات کیفی به منظور کشف نکات اساسی و ترجمه آنها به یک محصول نهایی واحد است. این محصول نهایی نتایج اولیه مطالعات را به صورت یک مفهوم جدید بیان می کند. در این پژوهش، فرایند فراترکیب از سه مرحله زیر تشکیل شده است:

الف) کدگذاری باز و جدول بندی داده ها:

در این مرحله برای کشف عوامل اساسی، با روش کدگذاری باز، تمام عوامل کلیدی استخراج شده از مستندات به عنوان کد در نظر گرفته شدند و سپس با در نظر

مقدار کاپا بین صفر تا یک نوسان دارد. هر چه مقدار این سنج به عدد یک نزدیک تر باشد، نشان می دهد که توافق بیشتری بین مرورگران وجود دارد. اما زمانی که مقدار کاپا به عدد صفر نزدیک تر باشد، در آن صورت، شاهد توافق کمتری بین دو مرورگر هستیم. در این پژوهش، شاخص کاپا ۰/۷۴ می باشد که نشان دهنده توافق بالا بین دو مرورگر است. در این تحقیق تمامی ۱۵ مطالعه استخراج شده فوق از نظر ارتباط توسط مرورگرها تأیید و وارد مرحله بعد شده اند.

گام پنجم: انتخاب روش ترکیب و تحلیل یافته های مطالعات

گرفتن مفهوم هر یک از کدها، آنها را با یکدیگر مقایسه کرده و از نظر محقق، در یک گروه عامل مشابه دسته بندی شده اند.

ب) کدگذاری محوری و ترکیب مطالعات:

در گام دوم پس از مرور چندبارۀ مطالعات و ارتباط آنها به منظور ترکیب نتایج، با استفاده از روش کدگذاری محوری و با برقراری پیوند بین عوامل، اطلاعات به شیوه جدیدی با یکدیگر ارتباط داده می شوند. برای بررسی نحوه اثرگذاری هر عامل، در این مرحله با بررسی های مجدد و فرآیند رفت و برگشت بین عوامل مؤثر در تمام مطالعات مستخرج شده و با در نظر گرفتن مطالعات مختص به هر عامل، نتایج مطالعات اصلی مربوط به آن در کنار هم قرار گرفته و با بررسی نقش عوامل و اثرات آنها، ارتباط بین عوامل شناسایی و تحلیل شده است، که در گام پایانی ارائه می شوند.

ج) کدگذاری انتخابی:

در گام آخر پس از بررسی مطالعات از جنبه های مختلف و تعیین ارتباط بین عوامل، مرحله کدگذاری محوری به پایان رسید تا در گام نهایی تحلیل، کدگذاری انتخابی و خلق الگوی نهایی پیشنهادی انجام شود.

گام ششم: روایی نتایج

هر مطالعه ای که انجام می گردد، باید دارای اعتبار قابل قبول باشد. در مطالعات مروری سیستماتیک، هدف از گام ارزیابی کیفیت هر یک از مطالعات، افزایش اعتبار تحقیق از طریق خروج مطالعات با کیفیت پایین از فرایند ترکیب است. پس در این نوع از مطالعات کیفی، روایی تحقیق پیش از ترکیب مطالعات صورت می پذیرد.

در این پژوهش همانطور که در گام چهارم نیز اشاره شد، این فرایندها تحت نظارت دو صاحب نظر، که به عنوان مرورگر و به صورت مستقل با استفاده از ابزار چک لیست و معیارهای تعریف شده (از جمله تناسب طرح تحقیق با هدف تحقیق، روش گردآوری و نحوه تجزیه و تحلیل داده ها، توجیه مناسب نتیجه و غیره) به بررسی هریک از مطالعات پرداختند و طی بحث به این توافق رسیدند که مطالعات از کیفیت لازم برخوردار هستند.

نتایج پژوهش

جدول ۲ شامل کدگذاری باز با کدهای اولیه استخراجی از اسناد و مدارک کتابخانه ای و کدگذاری محوری با طبقه های استخراج شده از کدها و مفاهیم اولیه به همراه استخراج مفاهیم و مؤلفه ها و نیز کدگذاری انتخابی با تلفیق مفاهیم و مؤلفه ها و استخراج ابعاد مهم در ادامه ارائه شده است

جدول ۲- خلاصه فرایند کدگذاری داده های کیفی

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
	دانش تخصصی و آموزش حسابداری	- آشنایی با استانداردهای ارزش منصفانه و چارچوب قضاوت - دانش سیاست های حاکمیت شرکتي و حسابداری کیفری برای رهبران - آموزش های تخصصی آگاهی از تقلب برای مدیران ارشد
	کیفری	

- نیاز به اطلاع رسانی گسترتر خروجی های پژوهشی حسابداری - کیفری - استفاده از ابزارهای ارزش گذاری در دعاوی تجاری و خانوادگی		توانمندسازی حرفه ای و شناختی حسابداران
- شک گرایی ذاتی و تعلیق قضاوت شخصی - ایده آلیسم اخلاقی بالا - خودکارآمدی و اعتماد به نفس شغلی - ذهن جويا و ارزیابی انتقادی شواهد - خلاقیت در تبدیل مفاهیم پیچیده به یافته های قابل دفاع	صفات شخصیتی و روانشناختی مثبت	
- پدیده خودفرسودگی و سوگیری بیش اطمینان - فشار زمانی حسابرسی به عنوان عامل کاهنده شکایت - وابستگی صرف به تجربه بدون به روزرسانی دانش - لغزش های اخلاقی ناشی از عدم تعادل در اصول اخلاقی - خطر تنبیه کارکنان به خاطر اعمال شکایت توسط سرپرستان	موانع شناختی و فرسودگی (نیاز به مدیریت)	
- رابطه مثبت بین ریسک کشف تقلب و شک حرفه ای - نقش تعدیل کننده شک سازمانی در تقویت رابطه شک و کشف - تقلب - پاداش دادن پیش دستانه به رفتارهای شک گرایانه حتی بدون نتیجه قطعی - تاثیر فرهنگ سازمانی بر سطح شکایت حسابداران - تشویق محققان برای توسعه پژوهش های حسابداری کیفری در مناطق کمتر توسعه یافته	فرهنگ سازمانی و نظام پاداش دهی	تقویت محیط نظارتی و نهادینه سازی کنترل ها
- ادغام حسابداری کیفری در ساختار حاکمیت شرکتی شرکتهای - هند - الزامات استانداردهای فنی و اخلاقی حرفه حسابرسی برای شکایت - استفاده از مثلث تقلب (فشار، فرصت، توجیه) در طراحی مدلهای پیشگیری - استانداردسازی روش های محاسباتی با انتظارات دادگاه ها	حاکمیت شرکتی و قوانین بالادستی	

وجود چارچوب های نظارتی برای محافظت از آینده نگری حسابداران		
- شناسایی حوزه های قضاوت و مستندسازی دقیق آنها - اعتبارسنجی شواهد و به چالش کشیدن توضیحات موکل - پیگیری شواهد متناقض و تعدیل برنامه های حسابرسی - دریافت شواهد قانع کننده قبل از تصمیم گیری نهایی - بررسی ارتباط بین ریسک کنترل و ریسک ذاتی با شکایت	مکانیزم های کنترلی داخلی و شفافیت	
- استفاده از داده کاوی و تحلیل های کلان برای تقویت شکایت - ارزیابی واقع گرایانه و طبقه بندی تحریف های مالی - شناسایی علائم هشداردهنده تقلب توسط سرپرستان و کارکنان - همکاری نزدیک و کلای دادگستری با حسابداران کیفری در دعاوی - تمرکز بر دوره زمانی طولانی برای کشف تحریف های پیچیده	تکنیک های پیشرفته کشف تقلب	فرآیند اجرایی کشف و ارزیابی عملکرد
- تدوین چارچوب قضاوت حرفه ای شامل ۵ مرحله اصلی - اندازه گیری ارزش منصفانه با در نظر گرفتن پتانسیل سوگیری - محاسبه خسارات اقتصادی و سود از دست رفته با روش های علمی - تمایز قائل شدن بین خطاهای ناخواسته و تخلفات عمدی - ارائه شهادت خبره قابل دفاع در محاکم قضایی	فرآیند قضاوت و ارزش گذاری خسارت	
- بهبود کیفیت گزارشگری مالی و یکپارچگی قضاوت ها - افزایش اعتماد کاربران داخلی و خارجی به صورت های مالی - ارتقای شهرت حرفه ای شرکت حسابرسی و کاهش ریسکهای مرتبط - کاهش نرخ وقوع تقلب در شرکت ها - ایجاد شفافیت بیشتر در حاکمیت شرکتی	خروجی های کیفی گزارشگری	
- پیشگیری از تقلب از طریق آموزش و حاکمیت شرکتی - کشف زود هنگام تقلب در صورت های مالی - کاهش ریسک حسابرسی و ریسک های مرتبط با حسابداران - مبارزه با فساد از طریق روش های حسابداری کیفری	کاهش تخلفات و جرایم مالی	پیامدهای استراتژیک (نتیجه نهایی)

• جلوگیری از اغراق در ادعاهای بیمه ای و خسارتی		
• پذیرش شهادت متخصصان حسابداری کیفری توسط دادگاه ها	• افزایش اعتبار و قابلیت	
• دفاع پذیری نظرات و نتیجه گیریهای حسابداران در مراجع قضایی	• اتکا گزارشهای	
• افزایش سودمندی و اعتبار اطلاعات مالی برای تصمیم گیری	• ارزیابی خسارت	
• تضمین بی طرفی و انصاف در نظر حسابرسی		
• غنی سازی نظریه پردازی و عملیات حرفه ای حسابداری کیفری		

در این پژوهش، عوامل زیر قابل بحث است:

- توانمندسازی حرفه ای و شناختی حسابداران

نتایج نشان می دهد که پیاده سازی موثر شکایت حرفه ای نیازمند تلفیقی از دانش تخصصی عمیق (مانند استانداردهای ارزش منصفانه و حسابداری کیفری)، صفات شخصیتی مثبت (مانند ایده آلیسم اخلاقی و خودکارآمدی) و مدیریت موانع روانشناختی است. پژوهش ها تاکید دارند که صرف تجربه کافی نیست؛ بلکه آموزش های تخصصی آگاهی از تقلب و درک ساختارهای حاکمیت شرکتی نقش کلیدی ایفا می کنند. با اینحال، عواملی نظیر خودفرسودگی، سوگیری بیش اطمینان ناشی از دانش زیاد، و فشارهای زمانی می توانند به عنوان متغیرهای تعدیلگر منفی عمل کرده و کیفیت قضاوت را کاهش دهند. بنابراین، حفظ تعادل بین اعتماد به نفس شغلی و تعلیق قضاوت شخصی، شرط لازم برای بهره برداری از پتانسیلهای شناختی حسابداران در مسیر کشف تخلفات است.

- تقویت محیط نظارتی و نهادینه سازی کنترلها

محیط سازمانی و نهادی به عنوان بستر اصلی اعمال شکایت، تحت تاثیر فرهنگ سازمانی، نظام پاداش دهی و قوانین بالادستی قرار دارد. یافته ها حاکی از آن است که

وقتی سرپرستان رفتارهای شک گرایانه را (حتی اگر منجر به کشف فوری نشود) پاداش دهند و ریسک کشف تقلب در سازمان بالا باشد، رابطه بین شک حرفه ای و عملکرد مثبت تقویت می شود. همچنین، ادغام اصول حسابداری کیفری در چارچوب حاکمیت شرکتی و الزام به مستندسازی دقیق فرآیندهای قضاوت، از چالش های نظارتی جلوگیری میکند. مکانیزم های کنترلی داخلی مانند اعتبارسنجی شواهد و به چالش کشیدن توضیحات موکل، در کنار حمایت مدیریتی، بستری را فراهم می کنند که حسابداران بتوانند بدون ترس از عواقب منفی، رویکردی انتقادی و جویا داشته باشند.

- فرآیند اجرایی کشف و ارزیابی (عملکرد)

در سطح عملیاتی، شکایت حرفه ای از طریق تکنیک های پیشرفته کشف تقلب (مانند داده کاوی و تحلیل های واقع گرایانه) و فرآیندهای دقیق قضاوت و ارزش گذاری تجلی می یابد. مطالعات نشان میدهند که همکاری نزدیک میان وکلای دادگستری و حسابداران خبره، به همراه استفاده از روش های علمی محاسبه خسارات، دقت ارزیابی را افزایش می دهد. این فرآیند شامل شناسایی حوزه های ابهام، جمع آوری و تحلیل اطلاعات، و ارائه شهادت های قابل دفاع در مراجع قضایی است. تمرکز بر دوره های زمانی طولانی و

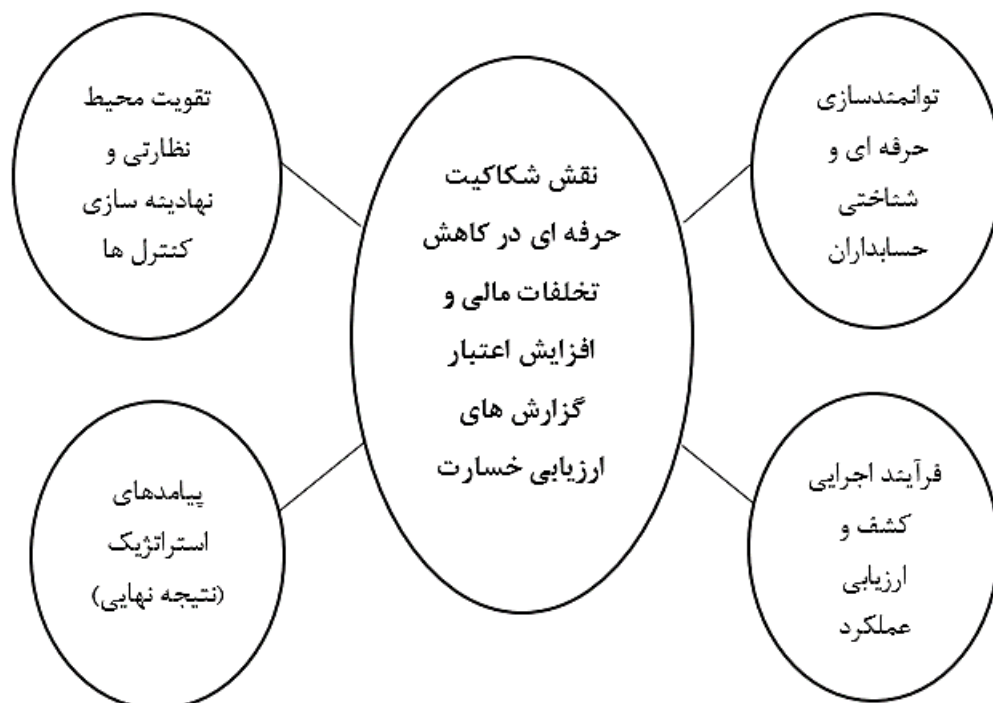
اعتماد کاربران سرمایه و ذینفعان، و پذیرش گسترده تر شهادت متخصصان حسابداری کیفی در دادگاه ها می شود. این امر علاوه بر حفاظت از شهرت حرفه ای موسسات حسابرسی، به غنی سازی نظریه پردازی و ایجاد استانداردهای جدید در صنعت ارزش گذاری خسارت و مبارزه با فساد اقتصادی کمک شایانی می کند.

گام هفتم: دستیابی به مدل پژوهش درنهایت، ابعاد اصلی نقش شکاکیت حرفه ای در کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت که در این تحقیق مورد شناسایی قرار گرفتند، برای ترسیم یک تصویر و الگوی اولیه و قابل فهم مورد بهره برداری قرار گرفتند. نتایج بخش نهایی این پژوهش در قالب شکل شماره ۱ به نمایش درآمده است.

طبقه بندی دقیق تحریف ها، به حسابداران کمک میکند تا با تبدیل مفاهیم پیچیده مالی به یافته های روشن، فرآیند کشف تخلفات و اندازه گیری خسارات را با بالاترین سطح دقت انجام دهند.

- پیامدهای استراتژیک (کاهش تخلف و افزایش اعتبار)

پیامدهای نهایی اعمال شکاکیت حرفه ای در دو محور اصلی کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خلاصه می شود. از یک سو، نهادینه سازی کنترل ها و آموزش های تخصصی منجر به پیشگیری زودهنگام از تقلب، کاهش نرخ وقوع جرایم مالی و ارتقای شفافیت در حاکمیت شرکتی میگردد. از سوی دیگر، خروجی این فرآیندها منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی، افزایش

شکل ۱. الگوی مفهومی پژوهش (یافته های تحقیق)

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به بررسی نقش شکایت حرفه ای در کاهش تخلفات مالی و افزایش اعتبار گزارش های ارزیابی خسارت پرداخته است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که شکایت حرفه ای صرفاً یک نگرش ذهنی نیست بلکه یک مهارت پیچیده و چندبعدی است که ریشه در توانمندسازی شناختی و حرفه ای حسابداران دارد. نتایج حاکی از آن است که ترکیب دانش تخصصی (به ویژه در حوزه حسابداری کیفی و استانداردهای ارزش گذاری) با صفات شخصیتی مثبت مانند ایده آلیسم اخلاقی و خودکارآمدی، بستر لازم برای اعمال مؤثر شکایت را فراهم می کند. با اینحال، این فرآیند همواره با چالش هایی نظیر خودفرسودگی، سوگیری بیش اطمینان ناشی از تجربه زیاد و فشارهای زمانی همراه است. بنابراین، ارتقای سطح شکایت نیازمند مدیریت فعال این موانع روانشناختی و تعادل میان اعتماد به نفس شغلی و تعلیق قضاوت شخصی است تا از ورود خطاهای انسانی به فرآیند ارزیابی خسارت جلوگیری شود.

در لایه بعدی، محیط سازمانی و نهادی به عنوان کاتالیزور اصلی در تقویت یا تضعیف شکایت حرفه ای عمل می کند. پژوهش حاضر اثبات کرد که فرهنگ سازمانی حمایتگر و نظام پاداش دهی مبتنی بر رفتارهای شک گرایانه (حتی در صورت عدم کشف فوری تخلف)، نقش حیاتی در ایجاد انگیزه برای اعمال رویکرد انتقادی دارد. همچنین، ادغام اصول حاکمیت شرکتی و حسابداری کیفی در ساختار داخلی شرکت ها، شکاف های نظارتی را پر کرده و امکان کنترل های موثرتر را فراهم می سازد. وقتی سرپرستان و مدیران ارشد با تشویق پرسنل به «به چالش کشیدن توضیحات موکل» و «پیگیری شواهد

متناقض»، فضای امنی برای نقد ایجاد کنند، کیفیت خروجی های حرفه ای به طور چشمگیری بهبود یافته و ریسک های حسابرسی کاهش می یابد.

از منظر اجرایی، شکایت حرفه ای در فرآیند عملیاتی کشف تقلب و ارزیابی خسارات تجلی می یابد و مستقیماً بر دقت محاسبات تاثیر می گذارد. استفاده از تکنیک های نوین مانند داده کاوی، تحلیل های واقع گرایانه و مدل سازی های پیشرفته در کنار همکاری نزدیک میان وکلای دادگستری و حسابداران خبره، منجر به شناسایی دقیق تر تحریف های مالی و اندازه گیری واقعی تر سودهای از دست رفته می شود. این یافته ها تایید می کنند که شکایت باید در تمام مراحل چرخه قضاوت، از شناسایی حوزه ابهام تا مستندسازی نهایی بکار گرفته شود تا مفاهیم پیچیده اقتصادی به یافته های قابل دفاع و شفاف تبدیل گردند. بدون این فرآیند اجرایی دقیق، حتی بهترین نیت های حرفه ای نیز ممکن است منجر به گزارشهای گمراه کننده شوند. پیامدهای استراتژیک این پژوهش نیز دو جنبه کلیدی را برجسته می سازد: نخست، کاهش مؤثر تخلفات و جرایم مالی از طریق پیشگیری زود هنگام و نظارت مستمر و دوم، افزایش اعتبار و قابلیت اتکا گزارش های ارزیابی خسارت در مراجع قضایی و بین ذینفعان. نتایج نشان می دهد که شکایت حرفه ای با ایجاد شفافیت در حاکمیت شرکتی و کاهش نرخ وقوع تقلب، به حفاظت از دارایی های سازمان کمک می کند. همزمان، ارائه شهادت های خبره مبتنی بر شواهد مستحکم و روش های علمی، پذیرش نظرات حسابداران کیفی توسط دادگاه ها را تسهیل کرده و اعتماد عمومی به سیستم های مالی و گزارشگری را تقویت می نماید. این امر منجر به ارتقای شهرت حرفه ای موسسات

منابع

- حسابرسی و غنی سازی استانداردهای صنعت ارزش گذاری می شود.
- این پژوهش استدلال می کند که شکاکیت حرفه ای پلی میان تئوری های حسابداری و واقعیت های پیچیده دعاوی تجاری است. موفقیت در کاهش تخلفات و افزایش اعتبار گزارش ها، تنها با رویکردی جامع که ابعاد فردی، سازمانی و اجرایی را در هم تنیده است، امکانپذیر خواهد بود. نادیده گرفتن هر یک از این ابعاد، چه ضعف در آموزش و دانش، چه فرهنگ سازمانی سمی و چه نقص در ابزارهای اجرایی می تواند اعتبار کل فرآیند ارزیابی خسارت را خدشه دار سازد. بنابراین، سرمایه گذاری بر توسعه مداوم شایستگی های حرفه ای و اصلاح ساختارهای نظارتی، نه یک انتخاب لوکس بلکه ضرورتی اجتناب ناپذیر برای تضمین سلامت بازارهای مالی و عدالت در رسیدگی به دعاوی خسارتی است.
- براساس یافته های پژوهش، پیشنهاد می شود موسسات حسابرسی و شرکت های بزرگ، نظام های پاداش دهی و ارزیابی عملکرد خود را بازطراحی کنند تا رفتارهای شک گرایانه (مانند به چالش کشیدن فرضیات مدیریتی یا درخواست شواهد اضافی) را حتی اگر منجر به کشف فوری تقلب نشوند، تشویق و پاداش دهند. همچنین، تدوین و اجرای برنامه های آموزشی اجباری و دوره ای با تمرکز بر حسابداری کیفی، مدیریت سوگیری های شناختی و استانداردهای جدید ارزشگذاری خسارت برای کلیه اعضای تیم های تخصصی ضروری است. ایجاد کمیته های تخصصی یا واحد های مستقل ارزیابی خسارت و کشف تقلب نیز در داخل سازمان ها، با تفکیک وظایف اجرایی از وظایف نظارتی، می تواند استقلال رأی و عمق شکاکیت را در زمان بحران ها و دعاوی حقوقی تضمین نماید.
- اصلائی، زهرا و بولو، قاسم. (۱۴۰۴). تدوین چارچوب قضاوت حرفه ای در راستای پیاده سازی استاندارد ارزش منصفانه. بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۳۲(۱)، ۳۰-۶۳.
- شمس، امیر. (۱۴۰۱). نقش شک سازمانی در رابطه ریسک کشف تقلب و شک و تردید حرفه ای حسابرس، قضاوت و تصمیم گیری در حسابداری و حسابرسی، ۲۱(۲)، ۹۹-۱۱۶.
- Agustina, F., & Rusydi, M. K. (2021). Auditors' professional skepticism and fraud detection. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 10(4), 275-287.
- Al Ghunaimi, H. (2023). How Forensic Accountants Add Value While Investigate Claims & Fraud. Available at SSRN 4870537.
- Al-Raggad, M., Albalawee, N., Al-Mahasneh, A., Abu Huson, Y., & Albajaly, A. (2025). Unveiling financial crimes: advancing forensic accounting practices and ethical integrity through bibliometric insights. *Safer Communities*, 24(3), 244-264.
- Brazel, J. F., Leiby, J., & Schaefer, T. J. (2025). Who Rewards Appropriate Levels of Professional Skepticism? JF Brazel et al. *Journal of Business Ethics*, 196(2), 439-450.
- Cooper, J. R., & Kawada, B. S. (2022). Balboa security v. M&M systems: Forensic accounting for determining commercial damages. *Journal of Accounting Education*, 58, 100755.

- Ozili, P. K. (2025). Forensic accounting research around the world. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 23(1), 128-153.
- Ramadhan, M. D., Sukmadilaga, C., & Mubarrok, A. (2025). A Bibliometric Analysis Of Competence, Professional Skepticism, And Digital Forensics In Investigative Audit Quality. *JRAK*, 17(2), 401-413.
- Sangale, R. P., Vakrani, D. S., Pathare, S. B., & Roy, J. K. (2026). Examining the Role of Accountant's Knowledge of Forensic Accounting, Corporate Governance Policies and Fraud Awareness Training in Preventing Fraud: A Survey of Indian Corporates. *Journal of Risk and Financial Management*, 19(2), 118.
- Sari, R., & Andrian, S. (2023). The influence of professional skepticism, auditor's experiences, and competency on fraud detection. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 12(3), 384-390.
- Shirowzhan, H., & Fakhari, H. (2024). Clarifying the decision-making mystery: drivers of professional skepticism, ego depletion and overconfidence in independent auditors' quality of judgment. *Managerial Auditing Journal*, 39(7), 821-842.
- Verret, J. W. (2025). Forensic Accounting and Valuation in Delaware Litigation. *William & Mary Business Law Review*, 16(3), 577.
- Verwey, I. G., & Asare, S. K. (2022). The joint effect of ethical idealism and trait skepticism on auditors' fraud
- DiGabriele, J. A., Heitger, L. E., & Riley Jr, R. (2020). A synthesis of non-fraud forensic accounting research. *Journal of Forensic Accounting Research*, 5(1), 257-277.
- Dewi, N. S., Faiza, S. N., Tobing, D. L., Said, J., & Julian, L. (2023). Professional skepticism and self-efficacy on the detection of financial statements fraud. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*.
- Ganji, H. R., & Eskandari, G. (2020). Professional Skepticism: A Model for Public Sector Auditing. *International Journal of Government Auditing*, 47(3), 20-22.
- Hamshari, Y. M., Ali, H. Y., & Alqam, M. A. (2021). The relationship of professional skepticism to the risks of auditing and internal control, and the discovery of fraud and core errors in the financial statements in Jordan. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 10(2), 105-105.
- Harry, E. P., & Kinrich, J. H. (Eds.). (2022). *Lost profits damages: principles, methods, and applications*. Valuation Products and Services LLC.
- Khairunnisa, H., Zairin, G. M., Amirul, S. M., Prihatni, R., & Rachman, H. (2025). Unveiling the Auditor's Lens: Impact of Workload, Time Pressure, Professional Skepticism, and Competence to Fraud Detection. *Studies in Business and Economics*, 20(1), 77-96.
- Kranacher, M. J., & Riley, R. (2019). *Forensic accounting and fraud examination*. John Wiley & Sons.

detection. *Journal of Business Ethics*, 176(2), 381-395.

- Zavitsanos, E., Mavroeidis, D., Bougiatiotis, K., Spyropoulou, E., Loukas, L., & Paliouras, G. (2021, November). Financial misstatement detection: a realistic evaluation. In *Proceedings of the Second ACM International Conference on AI in Finance* (pp. 1-9).